

Moràcies, V. *móra* *Moracle*, molt suspecte d'haver estat mal llegit o mal imprès en els *Eximplis* d'Ag. *Morada*, V. *morar* *Moradejar*, V. *móra* *Moradell*, V. *morena* *Moradenc*, *moradís*, V. *morat* (MÓRA) *Morador*, V. *morat* i *morar* *Moradós*, *moradura*, V. *móra* *Moraduix*, V. *marduix*

MORAGA, de l'àr. *mybraqa* 'holocaust, combustió', derivat de *báraq* 'cremar'. □ 1.ª doc.: c. 1400, StVicentF.

Etimologia (deguda a un acadèmic de l'Espanyola, crec Saavedra, que Asín donà més tard com a pròpia), que demostro detingudament en el DCEC/DECH (MORAGA O MAURACA), article on s'eliminen els dubtes que expressa *AlcM*. En StVicentF no significa «manoll d'espigues» sinó espigues soltes que hom cull i es menja, evidentment després de torrar-les: «Al temps de les messes iran, e prenen de les spigues per fer *moragues*», car segueix «e no solament lo qui furta és tengut a restituir, mas aquells qui'n menjén (*Genesis xxxi*)» (*Quar.*, 88.115). Com ens expliquen les cites que allà dono de Lemus i Diaz Cassou les *moragas* són «espigas tostadas»; a Pena-roja *moragues* són «olives cuites al caliu». El verb val. *moragar* o *moragar-se* és 'verolar (el raïm)' apunta E.V. *Valor* (1950) en el seu exemplar del Dfa.: «el raïm --- en vore que va *moragant* ja no 's poden aguantar si no van a pecigar-lo als seps y s'els menjén encara botinflat», MGadea (*T. del Xè III*, 67); sentit que s'explica pel color encès que pren el raïm que verola. La font de l'iv. *moragada* que cita *AlcM* (s. v. *moregada*) és l'explicació de PzCabr. «*muregada*: cuchipanda de caramel a la manera de los moros», però d'això dels moros no en saben res a Eivissa, i no és més que un acudit etimològic de PzCabr. Es tracta, és clar, d'una fre-³⁵ginada de peixets.

MORAL, adj., pres del ll. *morālis* id., derivat de *mōs*, *mōris*, 'desig, capritx', 'manera de viure', 'ús costum'. □ 1.ª doc.: Llull.

«En la ciència natural ha un libre qui tracta de virtuts morals, e Blanquerna mostra en teologia les tres virtuts teològiques; on, aquelles virtuts seran rahó e doctrina als scolans con hagen humilitat e justícia», Llull (*Blanq.*, NCl. I, 293.9). A l'Edat Mitjana el mot és només adjectiu; la substantivació *la moral* resulta d'un abreujament de *filosofia moral* [Busa-N., 1507, D-vi-55]; els Consellers de la ciutat de Bna. resolien el 1524 «fer donar una quotidiana lissó de *philosophia moral* en la casa de la Ciutat» (*Ardits III*, 335). «Els principis de *la moral cristiana*», JTorras i Bages (*La Tradició Catalana*, a. 1892). «Anava engrandint el camp de la meua obra, fins a convertir-la en un libre de *moral*, on s'estudiaria la Santetat humana, les Delícies de la Terra i els nostres anhels d'immortalitat», Coromines (*La Vida Austera*, 1908, O. C., 659a, cf. p. 750a); adj.: «el pare encaminarà --- l'adolescent, i la mare conrearà en la filla la dolçura i la gràcia --- llei austera de l'amor que no ens vol veure allunyats del nostre destí, ja siga per la culpable indiferència en-

vers les nostres funcions i deures *morals*, ja siga per excés sentimental que ens portaria a destorbar --- els deures i funcions dels altres membres de la família» (id., 674a).

Popularment s'usa *moral* amb un sentit anàleg a 'suau, mitigant': «suau, benèfic: *una pluja morals*, Arabia, *Tortosa* i *Rab. d'Ebre* (*Misc. Folk.*, p. 170; *DAG.*); adverbialment 'lleument, suaument, sense deixar-se sentir massa', sovint (sobretot a les Illes) reiterat *moral-moral*: «vuy dà relació / de un pecat original, / que és comès *moral-moral*, / demunt s'estimació», Bart. Crespi (*Allota Enganada*, 3).

DERIV.: *Moralitat* [Llull; Lacav.]. *Moralitzar* [fi segle xv, Fc. Alegre, *DAG.*; Lacav.]; *moralitzant* [id.]; *moralitzador*; *moralització*. *Moralista* [S. xv]; *moralisme*. *Moralejar*. *Immoral*: «El dolor pot ésser moral per al subjecte, però trobo *immoral* l'exterioritzar-lo fins i a tant que s'ha resolt en un bell equilibri nou, l'expressió del qual resulti enfortidora per a tothom; mentre no arriba a això, el dolor és lleig i *immoral* perquè resulta una transició debilitadora», Maragall, carta de 22-I-1902; *immoralitat*. *Amoral*; *amoralitat*. *Desmoralitzar* [Lab. 1839]; *desmoralització*; *desmoralitzador*. + *Amoralir* cat. occid. Sud., refl. «tendir a curar-se un mal; amb aquesta pomada el gra s'ha *amoralit*; les vostres paraules han *amoralit*. l'home enfadat; la pell cremada s'*amorableix* amb aquest ungüent»; tr. «suavitzar, fer menys dolent que abans: les vostres paraules han *amoralit* l'home enfadat», Lleida (JBXuriguera, 1964).

CPT.: *Moralment*: «Temorosament dehia Blanquerna a la santa Trinitat estes paraules, *moralment* e corporal» en el ms. D de l'*Art de Contemplació del Blanquerna* (= «mentalment e corporal», NCl. III, 127.14); *Gentil*, Llull.

Morigerar 'temperar o moderar els afectes' [Lab. 1840], ll. *morigerari* 'condescendir (amb algú)', tret de la frase *morem gerere alicui* 'donar gust a algú'; *morigerat* (Belv. 1445, *AlcM*), alterat com *moriginat*,⁴⁰ S. xv (*DAG.*); *morigeració*.

Morança 'encalmada del temps' pall. (*DAG.*) de *amorança* × *bonança*.

MORAR, pres del ll. *mōrārī* 'detenir', 'entretenir-se', 'romandre, quedar-se'. □ 1.ª doc.: S. xiv.

«Germà del dit Rafel, *morant* en Barcelona», any 1446 (Capmany, *Memòries II*, 267). És verb rar, sempre de caràcter i to molt literari en català. No ho són gaire menys els seus derivats.

DERIV.: *Mora* 'trigança'; + *mòrula*, que Fontserè trobava a faltar en el *DOrt. Morada*, mai gaire usual en català, històricament no es pot qualificar de castellanisme, sinó derivació romànica, llatinitzant, de *morar*, i condemnar-ne l'ús fóra excessiu, recomanar-ne un ús lliure ho fóra encara més, però en certs tons d'estil molt emfàtic i elevat no em sembla il·lícit; tampoc en el romancer no el crec mera imitació castellana; en romanços dels Ss. XVI-XVIII: «de quantas penas n'ets causa / —Ay! les mies són més grans - que al infern ja tinc *morada*»; 'acció de fer nit': «Vila de Ripoll ---